

Datum raad	22 mei 2025	Zaaknummer	2799786
Datum college	1 april 2025	Portefeuille	Openbare orde en veiligheid ir. C.H.C. van Rooij
Onderwerp	Experiment nieuw stembiljet		

Samenvatting

Verzoek Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om deel te nemen aan het experiment nieuw stembiljet bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2026

Relatie met programmabegroting en/of Mijlpalen van Meierijstad

n.v.t.

Behandeling in commissie

15 mei 2025

Ontwerpbesluit gemeenteraad

In te stemmen met deelname aan het experiment nieuw stembiljet bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2026.

Waarom naar de raad

De raad is bevoegd om in te stemmen met deelname aan het experiment nieuw stembiljet. Na instemming van de gemeenteraad wijst het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de gemeente aan als experimenteergemeente.

Eerder genomen besluiten

n.v.t.

Aanleiding

Op 20-03-2025 heeft de raad van de gemeente Meierijstad de uitnodiging ontvangen van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om als één van de tien gemeenten deel te nemen aan het experiment met een nieuw stembiljet bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Indien deelgenomen wordt aan het experiment zal de kiezer stemmen met een kleiner stembiljet waarbij de kiezer eerst een vakje rood maakt bij een politieke partij en vervolgens een vakje rood maakt bij het nummer van de kandidaat van zijn of haar voorkeur rood. In het stemhokje ligt een kandidatenlijst zodat de kiezer goed kan zien op welke kandidaat de stem wordt uitgebracht. In de folder in de bijlage staat het proces visueel uitgewerkt.

Bij de verkiezingen van het Europees Parlement in 2024 hebben collega's van team verkiezingen meegekeken in de gemeente Boekel, waar het experiment al plaatsvond. Om deze reden is de gemeente Meierijstad ook benaderd. Het experiment wordt uitgebreid met 5 grote gemeenten die de afgelopen verkiezing hebben meegekeken met de 'kleine' burens. De andere gemeenten die zijn benaderd zijn: Den Haag, Rotterdam, Enschede en Groningen.

Argumenten

1.1 Huidig stembiljet is te groot

Er is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten al lang gevraagd om een nieuw stembiljet, aangezien de huidige biljetten enorm groot zijn en zeer lastig te tellen. Het ontwikkelde biljet is:

- Eenvoudiger te hanteren door de kiezer;
- Eenvoudiger te tellen, waardoor er minder kans op telfouten zijn;
- Beter te combineren met hulpmiddelen voor blinde en slechtziende kiezers;
- Geschikt om in de toekomst elektronisch te tellen;

2.1. Nieuw stembiljet is makkelijker

Uit de evaluatie van de vorige verkiezingen blijkt dat kiezers het stembiljet als makkelijker ervaren (4.7 om 4.4 bij het huidige biljet) en de grote heel veel beter beoordelen (4.7 om 2.8 bij het huidige biljet). 99% van de tellers vindt het nieuwe biljet makkelijker te tellen.

3.1. Meer voorkeurstemmen

In de uitslag blijkt dat er meer voorkeurstemmen worden uitgebracht met het nieuwe biljet (48,2% ten opzichte van 44,4%).

4.1. Hiermee zetten we Meierijstad op een positieve manier op de kaart.

Landelijk zal er voor en tijdens de gemeenteraadsverkiezingen veel media-aandacht zijn in gemeenten die stemmen met het nieuwe stembiljet. Daarnaast wordt in de gemeenten, waar wordt gestemd met het nieuwe stembiljet, uitgebreid aan communicatie en voorlichting gedaan en worden kiezers binnen de betreffende gemeenten al voor het uitbrengen van hun stem goed geïnformeerd.

Kanttekeningen

1.1 Iets meer ongeldige stemmen

Er is echter ook één nadeel aan het huidige stembiljet. Tijdens het eerste experiment zijn er meer ongeldige stemmen uitgebracht. 0,74% van de stemmen was ongeldig. Met het huidige stembiljet worden slecht 0,16% ongeldige stemmen uitgebracht.

Uit de analyse van de redenen van ongeldigheid blijkt dat met name het selecteren van een niet bestaand kandidaatsnummer en het selecteren van een kandidaatsnummer zonder het inkleuren van een stemvakje voor de partij zorgde voor de meeste fouten. De kiezers vonden het nieuwe stembiljet makkelijk en handig. Het advies van de Kiesraad en de VNG om te regelen dat bij het

aankruisen van een niet bestaand kandidaatsnummer de stem wordt toegewezen aan de lijsttrekker wordt door de minister niet overgenomen.

2.1. Stembiljet bij gemeenteraadsverkiezingen is niet zo groot

De komende verkiezingen zijn de verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad. Het huidige stembiljet is bij deze verkiezingen niet zo groot als bij andere verkiezingen. Daarmee zijn de voordelen minder groot. Wel heeft het ministerie de toezegging gedaan dat verdere experimenten met de huidige groep gemeenten worden uitgevoerd. Bij volgende verkiezingen zal de gemeente Meierijstad dan ook gebruik blijven maken van het kleinere stembiljet.

Communicatie

Om het aantal ongeldige stemmen terug te brengen past het ministerie het nieuwe stembiljet aan en test dit uitgebreid onder verschillende groepen. Het gaat om de volgende aanpassingen:

- Communicatie en voorlichting over het gebruik van de kandidatenlijst in het stemhokje wordt aangescherpt en opnieuw getest;
- Communicatie en voorlichting voorafgaand aan de verkiezingen wordt op basis van de evaluatie verbeterd. Er komt met name meer uitleg over het stemmen op een 'te hoog' kandidaat nummer. Uit de evaluatie bleek dat er veel ongeldige stemmen op een 'te hoog' nummer plaatsvonden, waar geen kandidaat van de betreffende partij op te kiezen was.
- De stembureau instructie wordt gewijzigd. Hierdoor kunnen stembureauleden de kiezer beter informeren over de geldigheid van de stem.
- Er wordt een communicatiestrategie opgesteld met de deelnemende gemeenten en er komen communicatiemiddelen ter beschikking;
- Het ministerie stelt trainingsmateriaal ter beschikking om stembureauleden extra op te leiden.
- Er komt een draaiboek voor het organiseren van verkiezingen met het nieuwe stembiljet.

Participatie

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties test het nieuwe stembiljet uitvoerig met diverse doelgroepen voordat een nieuwe versie beschikbaar wordt gesteld aan gemeenten die deelnemen aan het experiment. Hier heeft de gemeente slechts een beperkte rol in.

Duurzaamheid

n.v.t.

Financiële toelichting

Meerkosten deelname aan de pilot nieuw stembiljet worden vergoed, deze bedragen onder andere de inzet van een extra stembureaulid om uitleg te geven aan de kiezer. Personele meerkosten voor bijvoorbeeld het organiseren van informatieavonden worden niet vergoed.

Planning

De gemeenteraad dient in te stemmen met de deelname aan het experiment, waarna de minister onze gemeente formeel aanwijst als deelnemende gemeente.

Vervolgens wordt de gemeente door het ministerie bij de hand genomen in de uitvoering.

Rechtsbescherming

n.v.t.

Monitoring en evaluatie

n.v.t.

Bijlagen

1. Uitnodiging ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
2. Informatiefolder experiment nieuw stembiljet
3. Stembiljet experiment
4. Verslag eerste experiment nieuw stembiljet

Onderliggende documenten

-

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad,
De secretaris, De burgemeester,

Drs. M.J.M. Meertens

ir. C.H.C. van Rooij

De raad van de gemeente Meierijstad,

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 1 april 2025

Besluit gemeenteraad:

Deel te nemen aan het experiment nieuw stembiljet bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2026.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 22 mei 2025

De raad voornoemd,
De griffier,

De voorzitter,

Drs. K.J.H.A. van Oort

ir. C.H.C. van Rooij